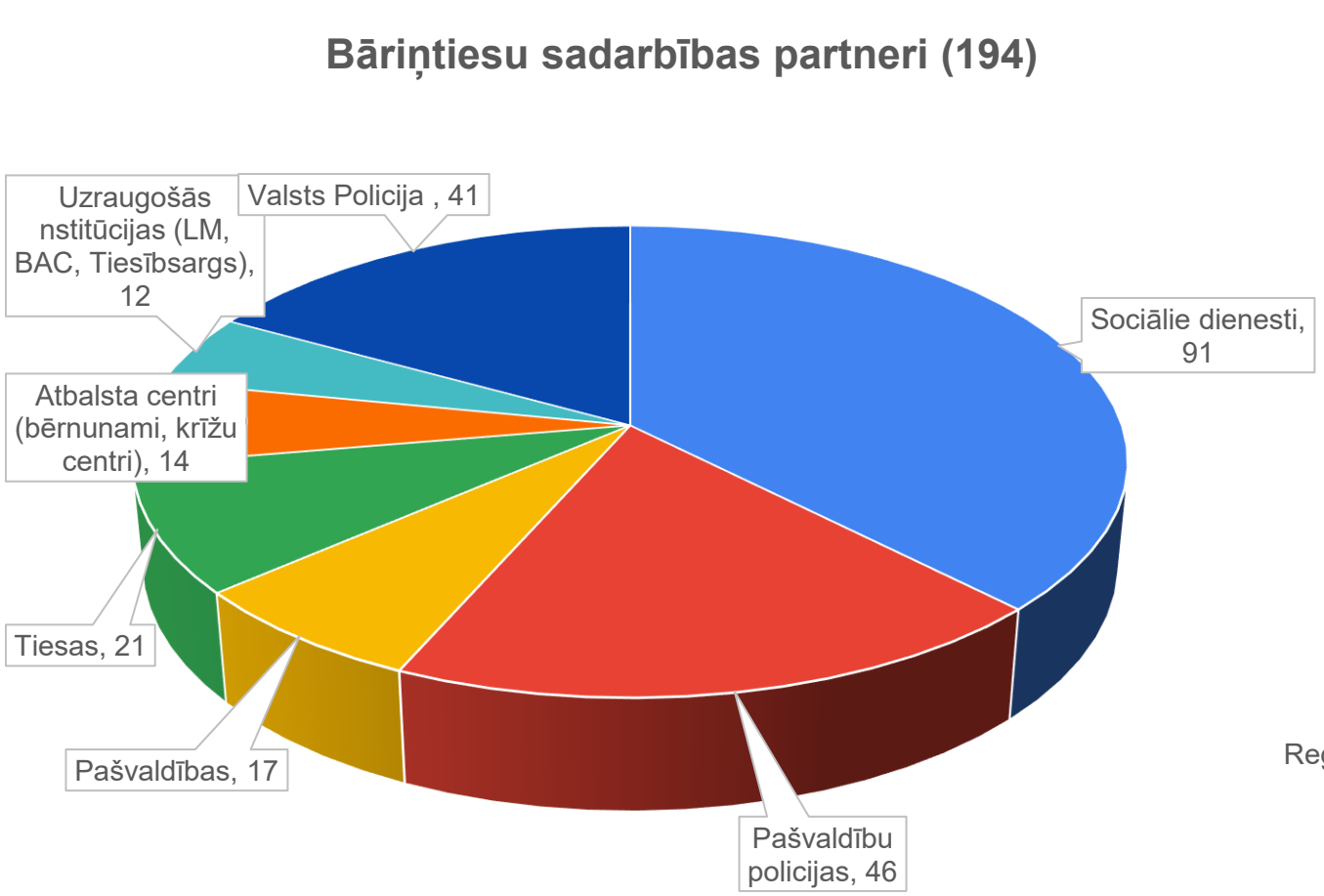
Bāriņtiesas **sadarbības partneru aptauja**

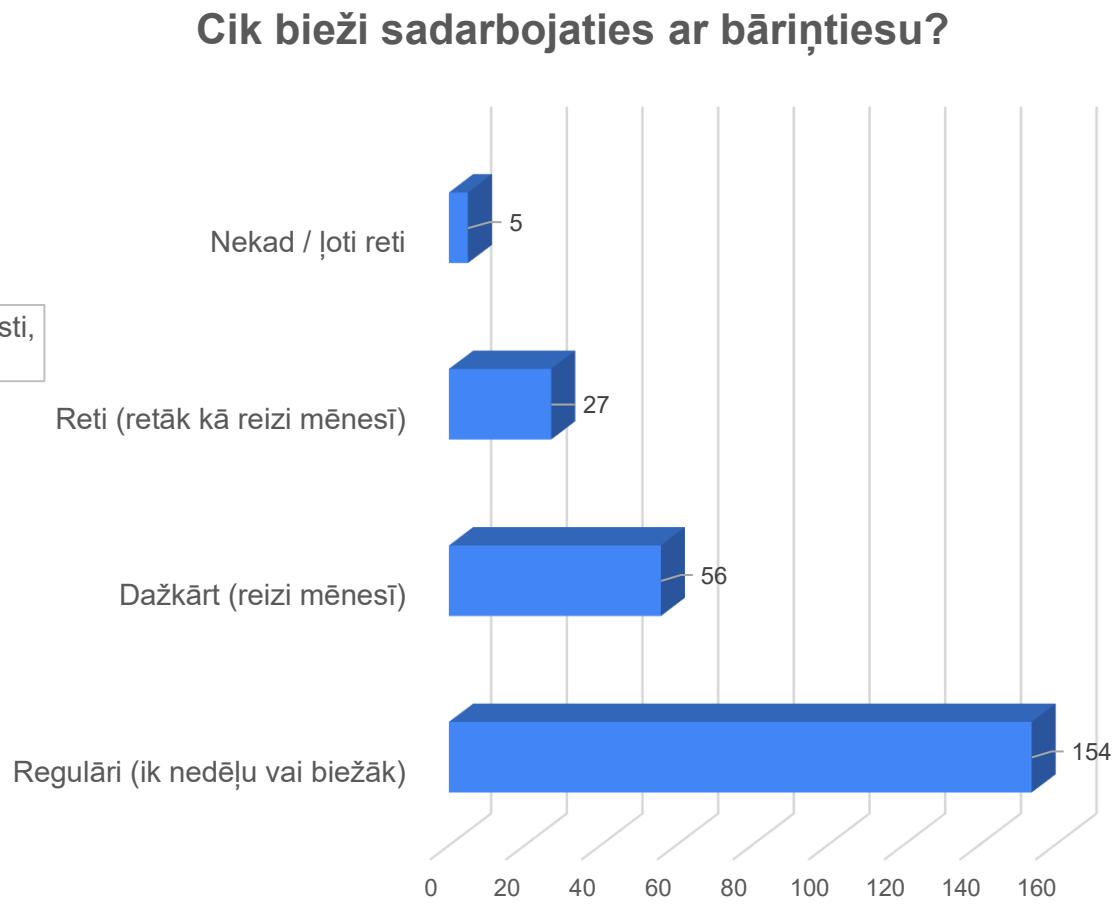
Pielikums Nr.13.3.

Uzdotie jautājumi

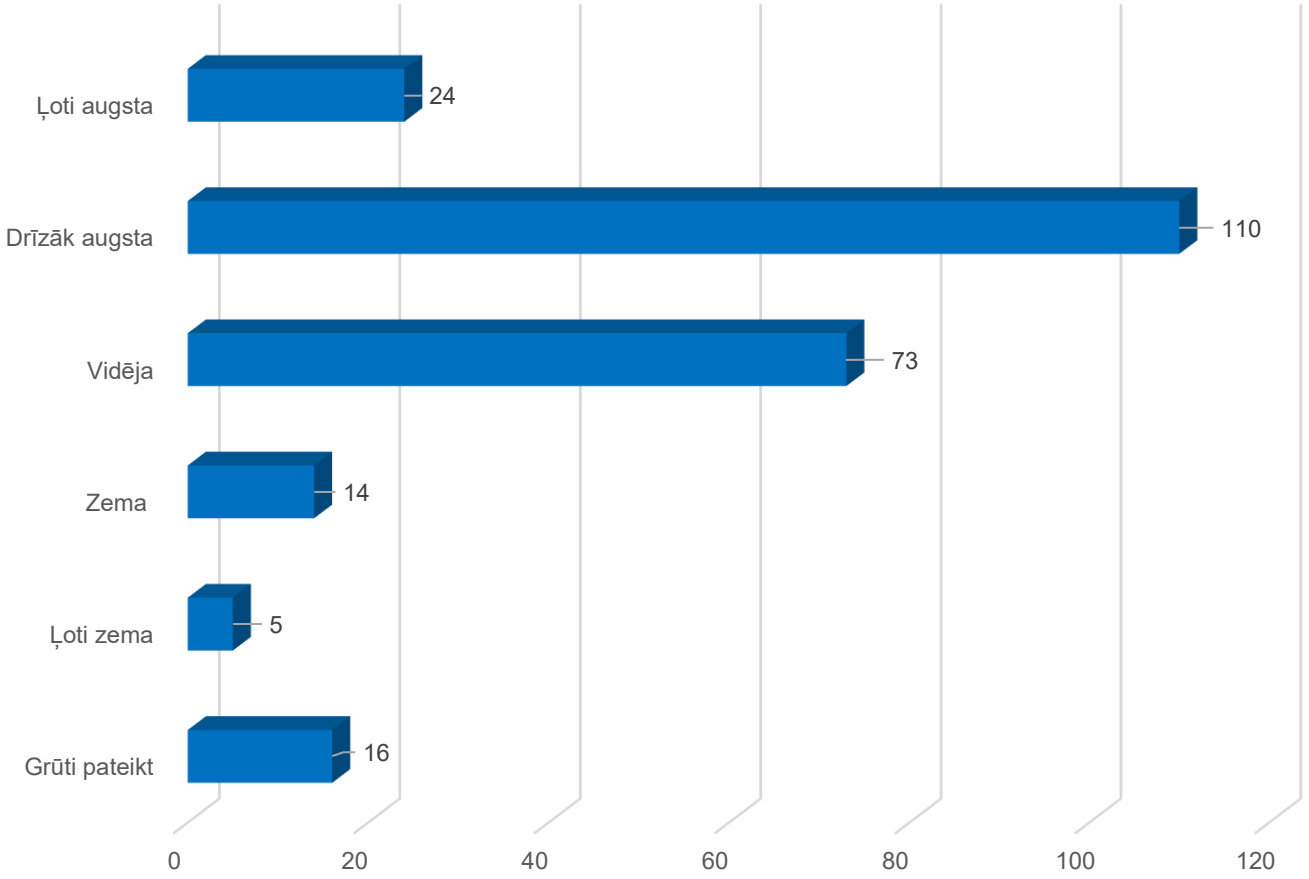
01	Kā Jūs kopumā vērtējat bāriņtiesas amatpersonu profesionālo kompetenci un darba izpildi?
02	Kādu bāriņtiesas amatpersonu kompetenču (zināšanu, prasmju, attieksmju) attīstība un pilnveidošana Jūsuprāt uzlabotu bāriņtiesas sniegumu?
03	Ko Jūsuprāt būtu nepieciešams uzlabot bāriņtiesas amatpersonu mācībās un attīstībā? Kāds atbalsts tam būtu nepieciešams un no kā?
04	Papildus komentāri

Aptauju aizpildīja **247** pārstāvji no dažādām institūcijām, no kuriem **62%** regulāri sadarbojas ar bāriņtiesām

Kā Jūs kopumā vērtējat bāriņtiesas amatpersonu profesionālo kompetenci un darba izpildi?

APKOPOJOT: Pozitīvie iemesli dominē praktiskā sadarbībā (piem., pašvaldības policija), negatīvie — uzraudzības iestādes un tiesas, kur uzsvars uz juridiskiem un ētiskiem aspektiem. Kopumā kompetences tiek vērtētas kā **VIDĒJI AUGSTAS**, bet uzlabojumi nepieciešami **sadarbībā**, **izdegšanas novēršanā** un **vienotā pieejā**.

GALVENIE VĒRTĒJUMA IEMESLI

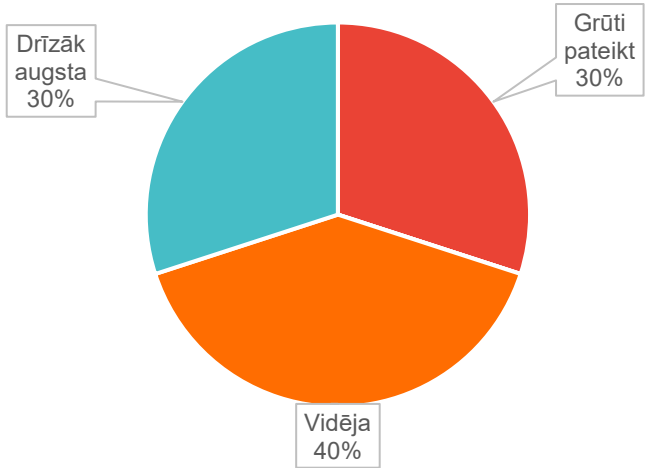
Pozitīvi (šie iemesli veido ~60% no pamatojumiem un atbalsta augstus novērtējumus (piem., "Drīzāk augsta" vai "Ļoti augsta"):

- Profesionālisms un likumdošanas pārzināšana: Amatpersonas pārzina likumus, bērnu tiesības un veic darbu atbildīgi.
- Operatīva reaģēšana un sadarbība: Ātri reaģē uz krīzēm, sadarbojas ar institūcijām un sniedz atbalstu.
- Iedziļināšanās situācijās un bērna interešu prioritizēšana: Iedziļinās gadījumos, ņem vērā bērna viedokli un veic preventīvo darbu.
- Liela apjoma darbs un stresa noturība: Veic intensīvu darbu bez sūdzībām, pilnveido sevi.

Negatīvi (šie iemesli veido ~40% no pamatojumiem un pazemina novērtējumus (piem., "Vidēja" vai "Zema"):

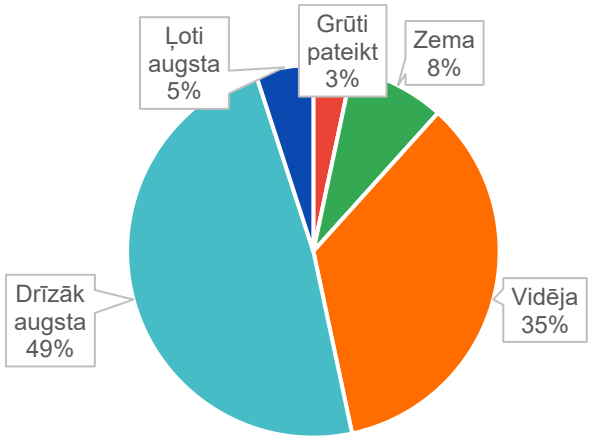
- Formāla attieksme un nepilnvērtīga izpēte: Virspusīga pieeja, nerelevanti materiāli, nepilnvērtīga dokumentācija.
- Neveiksmīga sadarbība un atbildības neuzņemšanās: Neņem vērā citu ieteikumus, nav sasniedzami, uzliek pienākumus citiem.
- Kadru mainība un kompetenču atšķirības: Atkarīgs no darbinieka, pieredzes trūkums, izdegšana.
- Trūkst juridiskās izpratnes un ētikas: Nepārzina normatīvus, ētikas pārkāpumi, formālisms pār palīdzību.

Kā Jūs kopumā vērtējat bāriņtiesas amatpersonu profesionālo kompetenci un darba izpildi?

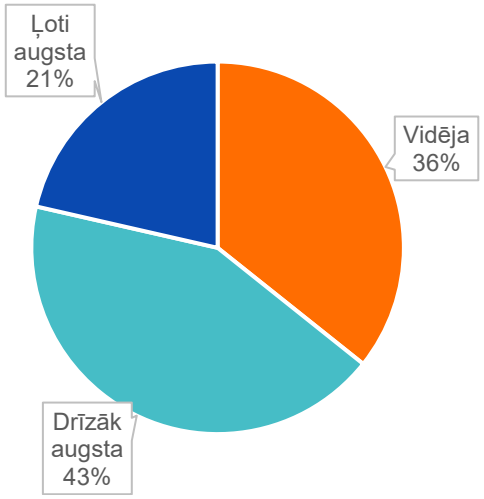
Uzraugošās Institūcijas (LM, BAC)
Pozitīvi: Augsta profesionalitāte mazākās pašvaldībās; individuāla pieeja gadījumiem; zinoši un saprotoši kolēģi.

Negatīvi: Neizprot normatīvo aktu prasības; neoperatīvi reaģē uz pārkāpumiem; subjektīvi un nepamatoti lēmumi; izdegšana un neapmierinātība ar darbu; formāla iesaiste un trūkst zināšanu par mūsdienīgām metodēm

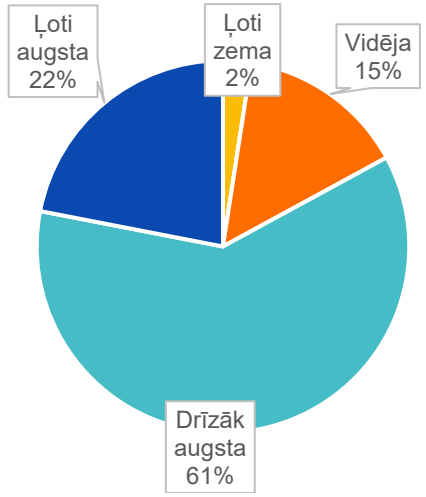
SOCIĀLIE DIENESTI
Pozitīvi: Pārzina likumdošanu un bērnu tiesības; veic labu sadarbību ar institūcijām; iedziļinās situācijās un reaģē ātri uz krīzēm; uztur profesionālu komunikāciju un ētiku.

Negatīvi: Neņem vērā sociālā dienesta ieteikumus; atšķirīga kompetence starp darbiniekiem; dažreiz ētikas pārkāpumi vai domstarpības individuālos gadījumos.

PAŠVALDĪBAS
Pozitīvi: Profesionāli sagatavoti un pilnveido sevi; uzdevumi pildīti efektīvi; veic liela apjoma darbu; augsts profesionālisms un stresa noturība; darbus veic savlaicīgi.

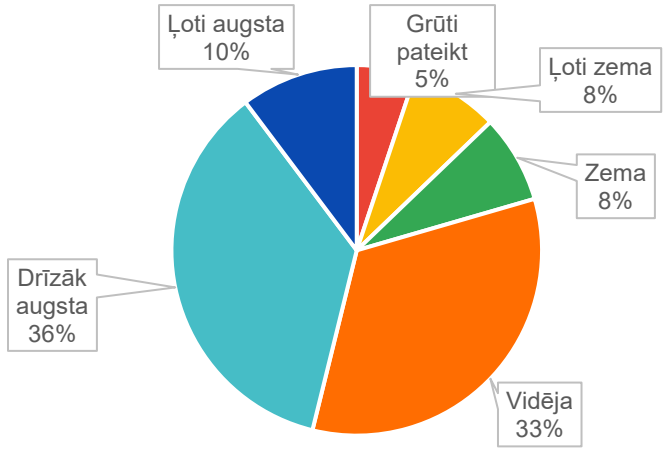
Negatīvi: Kadru mainība un darbinieku trūkums; zema atlīdzība; uzdevumi neizvērtēti individuāli; atkarīgs no personības

PAŠVALDĪBU POLICIJAS
Pozitīvi: Operatīvi reaģē uz informāciju; produktīva sadarbība un lēmumu pieņemšana; pārbaudes rūpīgas; atbilstoša normatīviem; sniedz profesionālu atbalstu; kompetenti un zinoši; augsta profesionalitāte.

Negatīvi: Daži darbinieki nav savā vietā; attieksme pret pienākumiem dažāda

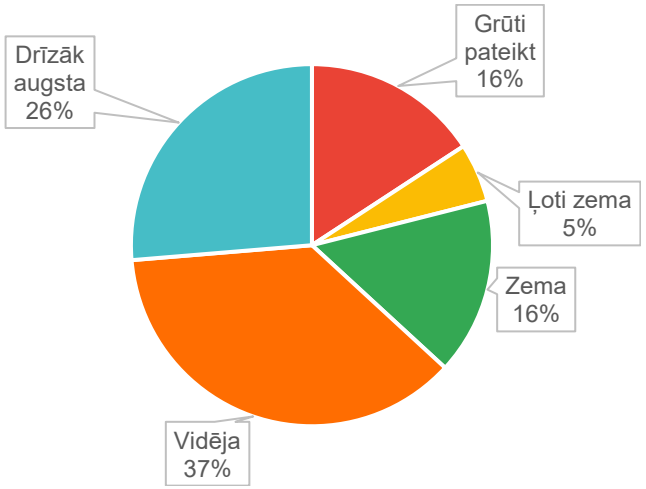
Kā Jūs kopumā vērtējat bāriņtiesas amatpersonu profesionālo kompetenci un darba izpildi?

VALSTS POLICIJA

Pozitīvi: Darbojas profesionāli un kvalitatīvi; operatīvi reaģē uz pārkāpumiem; sniedz atbalstu un nekad neatsaka palīdzību; veic preventīvo darbu augstā līmenī.

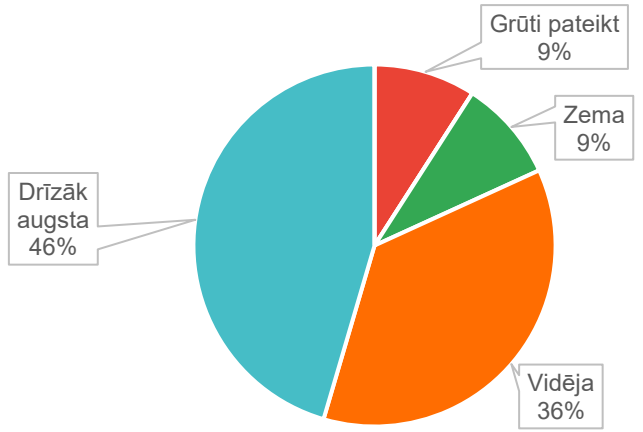
Negatīvi: Materiāli netiek pilnvērtīgi izskatīti; nevēlas uzņemties atbildību; nav sasniedzami ārpus darba laika; formāla attieksme un virspusēja pieeja; neiedziļinās problēmās un nenozīmē nepieciešamās izpētes.

TIESAS

Pozitīvi: Sniegtie atzinumi pamatoti un motivēti; sagatavojušies tiesas sēdēm un pārzina likumus; lēmuma sagatavošana rakstveidā.

Negatīvi: Atkarīgs no darbinieka; iesniedz nerelevantus materiālus; trūkst juridiskās izpratnes sarežģītās lietās; formāla un pavirša attieksme; pārstāvība nodrošināta formāli bez iedziļināšanās; vairāk kontrolē un soda nekā palīdz.

ATBALSTA CENTRI (bērnunami, krīžu centri)

Pozitīvi: Dokumenti sagatavoti profesionāli; strādā atbildīgi un bērnu interesēs; rīkojas profesionāli un ievēro likumus; visi jautājumi tiek risināti.

Negatīvi: Informācijas plūsma ierobežota vai novēlota; kadru mainība un bezspēcība; darbība bez sadarbības; netiek ņemts vērā citu viedoklis; nepietiekama informācijas nodrošināšana; atkarīgs no konkrēta cilvēka.

Kādu bāriņtiesas amatpersonu kompetenču (zināšanu, prasmju, attieksmju) attīstība un pilnveidošana Jūsuprāt uzlabotu bāriņtiesas sniegumu?

KOMPETENCE	MINĒŠANAS BIEŽUMS	APRAKSTS
ZINĀŠANAS		
Juridiskās zināšanas	35	Padziļinātas zināšanas par tiesību aktiem, normatīvo bāzi, bērnu tiesībām un judikatūru.
Zināšanas par sociālo darbu un ģimenes dinamiku	31	Izpratne par sociālā darba metodēm, ģimenes intervencēm un citu institūciju kompetencēm un pienākumiem
Bērnu psiholoģija un attīstība	27	Zināšanas par bērnu attīstību, traumām, vardarbību un psiholoģiskajiem aspektiem.
PRASMES		
Sadarbība ar institūcijām	43	Starp-institucionālā sadarbība, komunikācija ar sociālo dienestu, policiju u.c. Izpratne par citu institūciju darbu
Komunikācijas prasmes	35	Saskarsme ar bērniem, vecākiem un kolēģiem, dialoga veidošana
Atbildība un lēmumu pieņemšana	23	Atbildības uzņemšanās, lēmumu pieņemšana un krīzes situāciju vadība
ATTIEKSMES		
Empātija	32	Empātiska, cieņpilna attieksme pret klientiem, atbalstoša un uz sadarbību vērsta attieksme
Bērna interešu prioritizēšana	18	
Objektivitāte un personisko viedokļu nodalīšana	15	Prasme nodalīt personisko viedokli no profesionāla redzējuma, neitralitāte un objektivitāte

Kādu bāriņtiesas amatpersonu kompetenču (zināšanu, prasmju, attieksmju) attīstība un pilnveidošana Jūsuprāt uzlabotu bāriņtiesas sniegumu?

Galvenie secinājumi

- Dominējošās tēmas: Sadarbība ar institūcijām (42 pieminējumi), juridiskās zināšanas un sadarbības prasmes (abām pa 35) ir visbiežāk minētās, norādot uz nepieciešamību pēc labākas koordinācijas un pastāvīgas attīstības.
- Daudzas atbildes (apm. 20%) piemin vispārīgu "kompetenču pilnveidi" bez specifiskas kategorijas, piemēram, "Dažādu kompetenču pilnveidošana".
- Citas retāk minētās kompetences: Digitālās prasmes un analītiskā domāšana (8 pieminējumi). Emocionālā noturība, sevis apzināšanās un emociju pārvaldības prasmes (kopā 19 pieminējumi)

Tendences: Atbildes bieži saista zināšanas ar prasmēm (piem., juridiskās zināšanas + to pielietošana praksē) un **uzsver bērna interešu prioritāti**. Apm. 10% atbilžu norāda, ka kompetences jau ir augstā līmenī, bet tomēr lielākā daļa iesaka uzlabojumus.

Ko Jūsuprāt būtu nepieciešams uzlabot bāriņtiesas amatpersonu mācībās un attīstībā? Kāds atbalsts tam būtu nepieciešams un no kā?

VISBIEŽĀK MINĒTĀS	MINĒŠANAS BIEŽUMS	PIEMĒRI
ZINĀŠANAS		
Psiholoģijas zināšanas (bērnu attīstība, traumas, mentālā veselība)	18	"Psiholoģija un komunikācija", «mācības par bērnu/ pusaudžu mentālo veselību", «Izpratne par traumu un tās ietekmi uz bērnu".
Juridiskās zināšanas un likumdošana (tiesību aktu izmaiņas, kompetences)	13	"Juridiskas zināšanas dažādās nozarēs", «Zināšanas par likumdošanu", «Iepazīstināt ar izmaiņām likumdošanā".
Zināšanas par citu institūciju lomām un sadarbību	12	"Informētību par citu institūciju darbu", «Plašākas zināšanas par citu instanču kompetenci".
PRASMES		
Praktiskās prasmes (simulācijas, situāciju modelēšana, risku izvērtēšana)	22	"Praktisku situāciju simulāciju un lomu spēļu izmantošanu", «Praktiskie treniņi", «Pēc iespējas vairāk praktisko treniņu".
Komunikācijas un saskarsmes prasmes (ar bērniem, ģimenēm, kolēģiem)	18	"Komunikācija ar bērnu", «Padziļināta komunikāciju ar klientiem", «Komunikācijas prasmes"
Konfliktu risināšana un mediācija	8	"Mediācija ģimenes konfliktos", «Mediācija", «Konfliktu risināšanas prasmes".
ATTIEKSMES		
Ētika un objektivitāte (cieņpilna attieksme, interešu konflikta novēršana)	10	"Darbinieka ētikas ievērošanu", "ētika un lēmumu caurspīdīgums", "ētisko atbildību"
Empātija un emocionālā noturība (izdegšanas profilakse, paškontrole)	9	«Emocionālās noturības un izdegšanas profilakse", «Emociju paškontrole"
Bērna interešu prioritizēšana	7	"Rīkoties bērna labākajās interesēs", «Stingri pastāvēt par bērnu interesēm"

Ko Jūsuprāt būtu nepieciešams uzlabot bāriņtiesas amatpersonu mācībās un attīstībā? Kāds atbalsts tam būtu nepieciešams un no kā?

VISBIEŽĀK MINĒTAIS	MINĒŠANAS BIEŽUMS
NEPIECIEŠAMAIS ATBALSTS	
Regulāras apmācības un semināri (e-mācības, cikli)	71
Sadarbība un kopīgas mācības (ar institūcijām, pieredzes apmaiņa)	41
Supervīzija un psiholoģiskais atbalsts (obligāta, regulāra)	27
Finansējums un resursi (no valsts, pašvaldības, ministrijām)	14
VISBIEŽĀK MINĒTIE ATBALSTA SNIEDZĒJI: Labklājības ministrija, Tieslietu ministrija, pašvaldības, Bērnu aizsardzības centrs (BAC), sociālie dienesti un NVO	

APKOPOJOT: Aptuveni 30% atbilžu uzsver praktiskas mācības (piem., simulācijas, darbnīcas) un supervīzijas , lai novērstu izdegšanu un uzlabotu kompetences. Daudzi norāda uz finansējuma trūkumu un nepieciešamību pēc valsts līmeņa atbalsta. Neitrālas atbildes (piem., "grūti pateikt") veido ~25%, norādot uz zināšanu trūkumu par esošajām mācībām.

Dalībniekiem bija iespēja izteikt papildus komentārus...

Komentāri uzsver sistēmiskus trūkumus (resursi, sadarbība) un nepieciešamību pēc praktiskām mācībām un atbalsta. Bērna interešu nodrošināšana ir centrālā tēma, bet to apgrūtina lēni procesi un nekonsekventa prakse.

Galvenās tendences un tēmas

1. **Sistēmiskas problēmas un resursu trūkums** (24 pieminējumi). Bāriņtiesas saskaras ar pārmērīgu darba slodzi, nepietiekamu darbinieku skaitu, zemu atalgojumu un izdegšanas risku. Vietu trūkums ārpusģimenes aprūpē (piem., audžuģimenes) rada situācijas, kad bērnus nevar izņemt no riska ģimenēm.
2. **Starpinstitucionālā sadarbība un informācijas apmaiņa** (18 pieminējumi). Bieži minēta nepietiekama sadarbība starp bāriņtiesu, sociālajiem dienestiem, policiju un citām institūcijām. Problēmas ietver funkciju dublēšanos, "bumbiņas mētāšanu" un informācijas apmaiņas trūkumus.
3. **Bērna interešu prioritizēšana un lēmumu pieņemšanas efektivitāte** (15 pieminējumi). Komentāri uzsver, ka bērna labākās intereses bieži netiek pietiekami ievērotas, jo dominē formalitātes vai lēna lēmumu pieņemšana. Lēmumi dažādās pašvaldībās ir nekonsekventi.
4. **Profesionālās kompetences un mācības** (12 pieminējumi). Bāriņtiesas amatpersonām trūkst juridiskās un psiholoģiskās izglītības, kā arī praktisku prasmju. Apmācības bieži ir neregulāras vai neatbilstošas.
5. **Psiholoģiskais atbalsts un izdegšanas novēršana** (8 pieminējumi). Bāriņtiesas darbs ir emocionāli smags, kas izraisa izdegšanu un darbinieku mainību. Supervīzijas un psiholoģiskais atbalsts tiek uzskatīts par būtisku.
6. **Bāriņtiesu sistēmas pārstrukturēšana** (6 pieminējumi). Daži komentāri ierosina radikālas izmaiņas, piemēram, bāriņtiesu likvidēšanu vai pakļaušanu valsts līmenim, lai mazinātu pašvaldību atšķirības un uzlabotu efektivitāti.

Specifiski ierosinājumi:
- Izveidot vienotus metodiskos standartus un lēmumu šablonus
- Nodrošināt 24/7 bāriņtiesu pieejamību
- Ieviest "bērna balss" protokolu bērna viedokļa fiksēšanai.

Pozitīvas atbildes (10%) norāda uz labu sadarbību atsevišķās pašvaldībās, taču tās ir mazākumā.

Ņemt piemēro no Jelgavas bāriņtiesas vadītājas, kas savu darbu pilda ar izcilību.

Dalībniekiem bija iespēja izteikt papildus komentārus...

Uzskatu, ka bāriņtiesa kā iestāde ir jālikvidē un šī bērnu tiesību aizsardzības funkcija ir jāintegrē "zem" sociālā dienesta, veidojot divu līmeņu sociālos darbiniekus - "parastie" darbinieki un bērnu tiesību aizsardzības eksperti-speciālisti, kas realitātē arī veic šo bāriņtiesas funkciju, bet lēmumu pieņem tiesa. Eksperts - sociālais darbinieks izvērtē situāciju un, ja apdraudējuma riski ir augsti, tad gatavo dokumentus tiesai par aizgādības tiesību pārtraukšanu (pēc tam arī par atņemšanu). Šobrīd reālā situācija ir tāda, ka ir divas pašvaldības iestādes, kas vienu pie otras "futbolē" ģimeni, dublē funkcijas un bieži vien gadījums tiek vadīts "zem katras kritikas", nemaz nerunājot par starptautisko normu un vadlīniju ievērošanu. Tāda bāriņtiesa pēc tādām pašām funkcijām kā LV, šobrīd pastāv vēl Bulgārijā. Domāju, ka jēgpilni būtu sākt iet laikam līdzi, analizēt ārvalstu labo praksi un to arī beidzot integrēt. Ļoti ceri uz inovāciju parādīšanos šajā nu jau ilgus gadus valdošajā bērnu tiesību aizsardzības jomas haosā.

Bāriņtiesas Latvijā darbojas pašvaldību paspārnē, un to locekļus ievēlē pašvaldību deputāti. Iespējams, nepieciešams pārcelt bāriņtiesu pakļautību valsts līmenī (piem., Tieslietu ministrijas) vai ieviest neatkarīgu atlases un iecelšanas sistēmu, izveidot neatkarīgu uzraudzības institūciju ar pilnvarām auditēt un atcelt prettiesiskus lēmumus. Bāriņtiesas locekļiem ne vienmēr ir juridiskā vai psiholoģiskā izglītība, taču viņi pieņem lēmumus ar ļoti nopietnām sekām bērniem un ģimenēm. Iespējamais uzlabojums ir noteikt obligātu juridisko vai psiholoģisko izglītību, pastāvīgu kvalifikācijas celšanu un sertifikācijas sistēmu.
Daudzās pašvaldībās bāriņtiesas ir pārāk noslogotas, kas noved pie ilgstošām lietu izskatīšanām. Tas bērniem un viņu likumiskajiem pārstāvjiem var nozīmēt mēnešiem ilgu neskaidrību par dzīvesvietu, aizgādību vai aprūpi.
Lēmumi dažādās pašvaldībās var būt ļoti atšķirīgi līdzīgos gadījumos; nereti tie nav pietiekami pamatoti vai dokumentēti. Iesakāms ieviest vienotus metodiskos standartus.
Lai gan likumā noteikts, ka bērna labākās intereses ir prioritāte, praksē nereti dominē formalitātes vai pieaugušo strīdu loģika. Iespējamais uzlabojums: Ieviešot obligātu bērna uzklausīšanu (ar profesionālu psihologa atbalstu), kā arī kvalitātes standartus intervijām un ekspertīzēm.
Šobrīd bieži ir vērojams, ka dublējas sociālā dienesta un bāriņtiesas darbs, bāriņtiesas novēlotas reaģēšanas vai nerīkošanās gadījumā sociālais darbinieks kļūst nevis par atbalsta sniedzēju, bet par kontrolētāju un pārraugu, jo kā bērnu interešu aizstāvis vienlīdz uzņemas atbildību, informējot un ziņojot bāriņtiesai vai policijai.